

جمادى الاخرى ۲۶، ۱۳۳۳

آپریل ۲۷، ۱۹۱۵.

الدیور والاک

آیدہ ایک مرتبہ نشر ایدیلور دینی، ادبی، علمی و سیاسی
مجله اسلامیه در.

محرر و صاحب امتیازی: ملا عالم جان البارودی.

فهرست:

- ۲۵۷ تفسیر: یهودیلرنک عهد آلفغانده اوق عصیا۔
نلارین بلدرولری، تمنی موت برله مباھله،
آخوندہ بزگنه نجات تاباچاقمز دیسه لردہ اولمنی
ایستاماولری و حیاتقه مشرکلردن آرتق
حرصلاری
- ۲۶۱ حدیث: رسول الله صلی الله علیه وسلم گه
صلوات ایتماوچینک ایک ساران آدم بولمقی،
برکتنک الوغلار برله بولمقی، بلائک سوزگه
تابشرلمش بولمقی.
- ۲۶۶ تفسیر گه دائر: اجرام سماویه نک مسکون
بولمقی حقدہ. ن. ت.
- ۲۷۰ باب الفتوی: جمعیت خیریه ده گی صومانی
فائض برله بیرمک، مجموع عشرنی بر فقیرگه
تملیک، زکاتلرنی تملیکسز جمعیت خیریه لرگه
بیرو. اسسی کونلردہ روزہنی آچمق سییلی
کفارت لازم بولامی، صغیرہنی نکاح.
محمد نجیب نوتاری.
- ۲۷۴ عالمجان حضرتمک جمعه درس لرندن
- ۲۷۹ علم السیر و المغازی: یعقوب آدونی
- ۲۸۱ اسلام ظهور ایتکان محیطنک سویه فکریه
واجتماعیه سی. علی حبیب.
- ۲۸۴ عرب تلی: زکی اورازابی
حکمتلی سوزلر و عبرتلی واقعہ لر.

قران.

۱۹۱۵

دینی و ادبی، علمی و سیاسی الدین والادب مجله سی ۵۰ نچی سنه
 دوامیه سنده، اوزینک معتدل مسلکنده انشاء الله دوام ایده چکدر،
 مجله نك اجمالی و عمومی فهرستی بو بابلردن عبارتدر: قرآن کریم نك
 مرتب ترجمه و تفسیری، احادیث شریفه: ترجمه و شرحلری، باب
 الفتوی: خلق آراسنده واقع بولا تورغان مهم مسئله لرده جوابلر،
 اجتهاد و تقلید نك معنالری و بوگا متفرع مسئله لر، سنت و بدعتلر:
 سنتلر نك بیانی، آرا مزده دیندن سانالوب یورگان بدعتلر گه تنبیه،
 سیر و تراجم: رسول الله علیه الصلاة والسلام و اصحاب کرام
 و بشقه سلف صالح نك سیرت لری و خدمات دینی لری، تربیه و تعلیم:
 مکتب و مدرسهلرده تربیه و تعلیم اصول لری، اماملر احوالی حقنده
 ملاحظهلر، احوال ملیه: ملت نك دینی واجتماعی حاللرنده فکر و ملا-
 حظهلر، تقریض و انتقاد: عموما مهم یاگا اثرلر حقنده و بالخصوص
 درس کتابلری توغروسنده تقریض و محاکمه لر، مقالات: علمی و ادبی
 و سیاسی مقاله لر، اشعار: اخلاقی و ادبی شعرلر، حکمتلی سوزلر
 و عبرتلی واقعه لر، محررنك سیاحت نامه سی،
 اشبو بابلرده چیتدن یازوچیلر نك مقاله لری مجله نك مسلکینه
 موافق بولغانلری مع الممنونیه درج ایدلور،
 مجله نك یللق آبوننه سی ۳ صوم، یارتی یللق برصوم ۵۰ تین،
 نسخه سی ۱۵ تین، اداره گه ییارله چک خط، مقاله آقچه غزیته
 و مجله لر بو آدریس برله ییارلور گه تیوش:

الکبیر والاکبر

۹ نچی سان ۱۳۳۳ سنه جمادی الاخری ۲۶ دوشنبه ۱۹۱۵ سنه ۲۷ آپریل

تفسیر

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خَدُّوا مَا آتَيْنَكُم بِقُوَّةٍ وَأَسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بئسما يأمركم به إيمانكم إن كنتم مؤمنين ﴿٩٣﴾

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٤﴾ وَلَنْ يَتَمَنَّوهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾ وَلِتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاتِهِ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرَّزَحٍ مِنَ الْعَذَابِ إِنْ يُعَمَّرْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خَدُّوا مَا آتَيْنَكُم بِقُوَّةٍ وَأَسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بئسما يأمركم به إيمانكم إن كنتم مؤمنين.

ترجمه: ذکر ایتکل (بنی اسرائیلگه) شول وقتنی کم، استو گزگه
 طور طاغینی کوتارگان چافده عهدگزنی آغان ایدک. سزگه
 بیردکمز حکملرنی جناب آلگز و طگلاگز. طگلایمز و توتمایمز دیدیلر.
 چونکه کفرلری سبیلی کو کلرینه بوزاغو محبتی سکدر لگان ایدی.
 «ایمان دعواسنده بولساگز اول ایمانگز بیورغان اش نی یمان
 ایکان» دیگل.

تفسیر و ایضاح:

یهودیلر قوری توراته ایمانلری سبیلی اوزلرین چن مؤمن
 اعتقاد ایتلر. وشول ایمانی نجاتلری ایحون کافی ظن قیلالار.
 باشقه کتاب اللهغه (انجیل و قرآنکه) ایمانی تیوشلی کورمایلر. الله
 تعالی یوقارغی ایکی آیت برله: تورات پیغمبرلرنی اولتوررگه،
 بوزاغوغه عبادت قیلورغه بیورغانمونی دیو آنلارنی الزام و تخجیل
 ایتکان و بو آیت برله ینه کفرلری سبیلی بوزاغو محبتی رسوخ
 ایتدکندن. توراته ایمانلری کامل دکملکنی باشده اوق، کو چلانوبکنه
 عهداللهغه اقرار ایتدکلرینی، اقرار وقتنده اوق بو احکامنی کامل
 اوتامایمز دیدکلرینی حکایت ایتکان. «سز دعوی قیلغان ایمان، ایمان
 بولسه، نچارلقغه بیورغوچی ایمان ایش» دیو استهزا و تهکم ایتمشدر.
 یهودیلر نك سمعنا و عصینا دیدکلری عناد و آرتق ایرکه لکلرندن:
 ایشتهمز ایشتساکده تیوشنچه اوتای آلماسمز دیو باشدن اوق عناد
 قاتش تهد بیرو لری بولور یا که حاللرندن حکایت بولور: قیلرنده
 عناد و کفر بولدقندن صورتا احکام توراتنی قبول ایتسه لرده قلبا
 ایمانلری کامل بولمدقندن عصیانندن بیوردر، طاعتکه کوندر
 درجدهده بولمغان، بو حاللرندن عصیان قیلاچاقلری، عهدلرینه وفا
 قیلمایه چاقلری ظاهر بولغان گویا که عصینا دیگانلر.

قل ان كانت لكم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين.

ترجمه: یهودیلر گه ایتکل: (سز ایتکانچه) خلقدن آیورم، الله حضور نده، آخرت سز نك فائده گز غه غنه بولسه، دعوا گز ده درست بولسه گز اولومنی آرزو اید گز (آندن قاچما گز)

چونکه آخرتده اشانچی بولغان کشی ایچون اولوم زیانلی دگل خوف و خطری یوق بلکه مرغوب اشدر.

ولن يتموه ابدا بما قدمت ايديهم والله عليم بالظالمين

ترجمه: آنلار قیلغان قور قنچلی عملری سببلی اصلا اولومنی آرزو ایتمسلم. الله ظالملرنی بیلگو چیدر. یعنی آنلار ظالملردر آخرتده توتقون بولاچاقلاردر. (۲)

تفسیر و ایضاح:

یهودیلر تیللری برله. «آخرت بز نك ایچون، آزغنه کونلرده عذاب کور ساکده او جماخلی بولاچاقمز اما مسلمانلر تموغلیلار، دیسه لرده گناهلری و قساوتلری سببلی اولومدن بیک قورقالار آنی برده آرزو قیلما یلار بوروشلری الله دن یراقلق لرینی، آخرت و حمتندن امیدلری یوقلقنی، عمللری و بوزوق اشلری سببلی هلاک بولولارینی بلدره در.

(۲) ابن کثیر نك ابن عباس دن کوچورگان واستحسان ایتکان مطالعه سی: رسول الله صلی الله علیه وسلم وقتنده یهود برله مسلمانلر آراسنده «آخرتده قایو گروه نجات تاباچق و او جماخلی کم بولاچق مسئله سنده مناظره لر بولغان، یهودلر نك: «آخرت بز نك ایچون مسلمانلر تموغده بولورلار» لن یدخل الجنة الامن کان هوذا دید کلرینه قارشو تمنی موت برله مباحله عرض ایدلگان. بومسئله ده کم کاذب بولسه وفات بولسون هلاک بولسون دیو مسلمانلر برله دعا قیلش گز دیولگان. یهودیلر قور قغانلر اوزلر نك کاذب و عند الله خائن اید کلرینی بلد کلری سببلی بودعادن قاچقانلار و خلق قاشنده خوار بولغانلار.

مولن يئتمنوو ابداء، ديو كلاه چك ز مانده ده آنلار اصلا اولو مگه
قرقمازلار بلکه هر عصر ده اولومدن قور قاق حيايقه حر صلی
بولولارینی بلدرگان، هر ز مانده تجربه موگا شاهد بولا باردقندن
بو حکم بر معجزه در جاسینه ایر شمشدر.

«فائده»

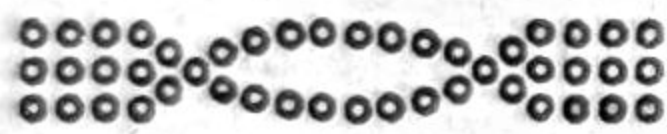
اولوم هر کم ایچون معلوم ومقرر اش بولسه ده آدملر نك
دینلری، اعتقاد وعمللری حسینچه اولومنی آرزولاری و آندن
نقرت ایتولری مختلفدر. دینی سلامت و ایمانی قوتلی، عملی صالح
کمنه نك قلباً و روحاً اللهغه مناسبتی وارتباطی یخشی، آلداغی کنده
سعادتنی مامول بولغانغه دنیاغه باغلانوی آرز، آخرت ایچون رغبتی
وامتعدادی خوب و اولومدن قاچمای بلکه آنی آرزو قیلا. اما
ایمانی ضعیف، عملی بوزوق کشی حاضرگی حیاتدن باشقهن قلبی
وحالی برله خوب امید ایتمای، ما بعد الموت که انجدایی بولمای،
بناء علیه اولومدن بتون طبعی وروحنی برله نقرت ایته، اولومنی
اوزی ایچون بتون ضیاع وهلاک کورده اشبو حیاة عاجله نی
مقصود بالذات کبی طوته. بو حال هر کم ایچون عبرتدر.

ولتجد نهم احرص الناس علی حیوة ومن الذین اشرکوا یود
احدهم لو یعمرف الف سنة وما هو بمزحرجه من العذاب ان یعمرف
والله بصیر بما یعملون.

ترجمه: کوراسز که آنلار حیايقه خلقنك ايك حر یصی حتی
مشرکلردن ده حر یصراق، آنلارنك بعضلری منک یل یشاونی ایستای،
اما آنك یشاوی آنی عذابدن یراقلاشدره چق دگل آنلارنك قیلغان
اشارینی الله کورگو چیدر. (تیوشنچه جزا ویرگو چیدر.)

شرح و تفسیر:

بو آیتده یهو دیار نك اولو مدن قاچدقلری بار کو چلری برله
 اوشبو حیاتقه حر یصلقلری اوستینه دین سماوی گه اعتقادلری بولا
 وروب اعتقادسز و دینسز مشرکلردن ده آرتغراق اوشبو حیاتقه
 و دنیاغه حر یصراق ایدکلرینی بیان ایته. یوروشلی مبالغه لی بیانده
 آنلرنی زیاده چه تنقیص و مذمت باردرد. توراتقه ایمانلرینک ناقص،
 و نجاتلری و حسن تربیه لری ایچون غیر کافی ایدکینی و بناء علیه
 باشقه کتابلرغه و پیغمبر لر گه ایمان ایتما ینچه اوز کتابلرینه ایمان
 دعوالری قوری مغر ورلق، و بیوک خطا یول ایدکینی بلدر ادر.

حدیث.

۶۸ البخیلُ من ذکرْتُ عنده فلم یصلِ علیَّ. حدیث صحیح
 رواه احمد والترمذی والنسائی وابن حبان والحاکم عن الحسن بن
 علی رضی الله عنهما.
 ترجمه: چن ساران من (رسول الله صلی الله علیه وسلم)
 ذکر ایدلگانده صلوات ایتمگان کشیدرد.

شرح و ایضاح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم گه صلوات اوقو هر قایو مسلمان
 اوزره تیوشلی، آنکهدایتینه و حسن ارشادینه قارشو تشکر مقامنده
 الوغ و وظیفه در. آگا صلوات برابرنده الله طرفندن اون الوش
 رحمت بولاچاغی خبر ویرلشدر. صلواتنک اورنی رسول اللهنی
 ایسکارگان و آنک اسمی ذکر ایدلگان و قتلرده در.

بتون دنيا خلقنده بر الوغ ذاتنى (پادشاه و سائر توره لرنى الوغ استاذلر و غير لرنى) ذكر ايتكانده يخشى عنوان و يخشى دعاء بر له ذكر ايدو و آنلارنىك درجه لرينه كوره احترام كورسه تو كوركام عادت و مقبول ادب كور لمشدر. خلقغه فائدهسى تيگان بر الوغ ذاتك اسمى ذكر ايدلگانده آگا برده احترام كورساتو لمسه تو پاسلق و تريبه سزلك سانالمقدهدر. ايندى شونك قياسنچه (اعلانى ادناغه قياس) بتون عالمگه رحمت بولوب يبارلگان، بنى آدمنى حيوانيتدن چن انسانيتكه چيقاروده كوب خدمت ايتكان، بنده لرنى ضلالتدن قورفتوب، اللهنىك رضاسى يولينه هدايت قيلغان محمد صلى الله عليه وسلمنىك اسم شريفى ذكر ايدلوب ده بر «صلى الله عليه وسلم» جمله سينه ياكه «اللهم صل عليه وسلم» عبارتينه سارا بلانغان كشى ايك ساران ايك تريبه سز آدم بولماي نى بولسون.

ايكنچى ياقدن اوزينه كله چك اون الوش رحمتدن اوزينى محروم قيلغان، گويا كه شول رحمتى اوزنندن قزغانغان بر دنى آدم بولادر. بس رسول اللهنىك (صلى الله عليه وسلم) مونداي آدمنى «بخيل» ديو تعبير اتمكى بيك معقول بيك حكمتلى حكمدر.

٦٩ البركة مع اكابرکم. حديث صحيح رواه ابن حبان والحاكم فى صحيحيهما عن ابن عباس مرفوعا والطبرانى والديلمى عن ابن المبارك رحمهم الله.

ترجمه: خير وبركت الوغلا ركز (وقارتلار كز) بر له در.

شرح و ايضاح:

خير وبركت الوغلا ركز وقارتلار بر له بولمقده الوغ اماملاردن كوب خبرلر، و صوكغيا لاردن كوب تجربه لر كو چرلگان. ابو نعيم مرفوعا ابن مسعوددن كو چورگان: لا يزال الناس بخير ما اخذوا العلم عن اكابرهم فاذا اخذوا العلم عن اصاغرهم هلكوا.

«علمنى قارتلار نىدىن آلغان مدتلىرىدە آدمىلرنىڭ اشلىرى خىرلى، ياشلىرىدىن آلا باشلاسلار ھىلاك بولورلار» دىمىكىدۇر. دىن و علم بابىدە اشانچىلى قارتلار بولوب نورغاندە آنلارنى غنىمت سايىمىق، آنلارنىڭ علملىرىنى آلورغە ترشمىق، آنلارنىڭ اخلاقلىرىنى، عمل و اشلىرىنى كوروب واوگرانوب قالمىق تيوشدۇر، آنلار بارىدە آنلاردىن يوز دوندىروب آزتجربەلى، آز علملى ياشلىرگە اشانمىق و آنلارنىڭ علم و عمللىرىنە قناعت ايتىمىك خوفلى و خطرەلى يولدىر. ياشلىك ھىواسى بىرلە، تجربە آزلىقى بىرلە علمدە خطا قىلورلارى احتمالدىر. شونلقدىن ياشلىر قارتلار قدر علم بابىدە اعتمادلى بولوب يتە آلمايىلار. پس آنلارنىڭ علملىرىنە تمام اشانو ھىلاكتىكە سەبب بولمىقى مەمكىندۇر.

مذكور حديث ياش كىشى عالم بولو بدە دىيانتىدە، فقاهتىدە اشانچىلى بولسە آنىڭ علمىدىن استفادەنى انكار ايچون دىگىلىدۇر. صحابەلر آرارلارنىدە ياش بولغان عبد الله بن عباس رضى الله عنھما كىبى اوزلىرىدىن ياش عالملىردىن دە استفادە قىلو بولغان. علم و حكمت تابولغان يردىن آلو نورغە تيوشلى، قايدە بولسە دە غنىمت سايولورغە تيوشلى فضىلىتىدۇر.

بلكە قارت عالملىر، علملىرى بابىدە اشانچىلى كىشىلر بولغانىدە آنلارنىڭ قدرلىرىنى بلو، و آنلاردىن طاقت قدرلى استفادەگە ترشو، آنلاردىن تويماو، قدر سىز ايتماو، تيوشنىچە حرمتلىرىنى بىرىنە يتكرو تيوش دىمىكىدۇر. قارت نى ايتسە دە ياشنىڭ ھىرست سوزىدىن آلدە توتىمىق محض قارت بولغانى ايچون قبول ايتىمىك مراد دىگىلىدۇر. بلكە حق و صواب قايدە بولسە، كمدە بولسە احق بالقبولدىر.

شونلقدىن بو حال ياشلىردىن بتو نلاى اعراض، آنلاردە بولغان علم صحىبخى رد ايچون دىلىل دىگىلىدۇر بلكە ياشلىرگە قارتلارنى اعتبار،

و آنلارده بولغان دينى و اخلاقى و حياتى فائده لرنى اغتنام ايچون
 تنبيه در البته هر طبقه خلق اوزينك الوغلارنى و قارتلارنى احترام
 ايتسه لر و آنلارده بولغان فوائدنى اغتنام ايتسه لر كماللرى ايچون
 فائده لى يول توتقان بولورلار حاصل ايتكان عمللرى تنقيح
 ايدلگان، و تجربهلرى تصحيح ايدلگان بولور امت و ملت حضورنده
 اوزلرى ايچون افاده و استفاده يولى يخشىراق آچيلغان بولور،
 اما ياش آدملرده علم و استقامت فكر و تجربه حاصل ايكان
 آنلردن استفادهنى انكار، آنلرنك فضل و هنرلرى حقنده اعتبار
 و اهتمامسىز بولو حديثك مفادى دگلدر. بلكه علم و فضل كمده بولسه ده
 آنى اكرام و احترام نبوش آنك وجودىنى اغتنام لازمدر بو حديث
 الوغلارنى و قارتلارنى احترام ايتوگه ترغيب ايتا ايكان علم و فضل
 اهلى - كرك قارت كرك ياش - لايق احترام و مستحق اكرام ايدىكى
 يوز حديثدن آڭلانادر.

بو بركتك قارتلار برله بولمقى بر علم باينه غنه مخصوص دگلدر.
 بلكه هر تورلى (كرك دنياوى كرك اخراوى بولسون) بركت الوغلار
 برله بولمقنى شاملدر. حيات و معيشتده گى بركتلرده قارتلار برله
 بولمقى تجربه برله ده ثابت اشدر. كوب يورتلر و كوب كسبلرنك
 بركتى يورت باشى قارتلار برله بولدى، قارتلارندن صوك
 خيبرسىز و بركتسىز بولوب قالدقى كور نمكدهدر. شونك ايچون
 رسول الله صلى الله عليه وسلم بايتاق اورنلرده قارتلارنى الوغلاو
 و آنلارنك عبرتلى سوزلوندن و تجربهلرندن استفاده برله يورمشدر.

۷۰ البلاءُ مؤكَلٌ بالمنطِقِ. وفي رواية بالقول. حديث صحيح
 اخرجه القضاعى عن حذيفة وابن السمعاني في تاريخه عن علي رضي
 الله عنهما واورده ابن الجوزى فى الموضوعات ورد عليه السخاوى

فی المقاصد، واخرجه الخطیب والدیلمی وابن ابی شیبہ عن ابن مسعود بسند ضعیف.

ترجمه: بلاء سوز گه طابشرلمشدر

شرح وایضاح: بو سوز حدیث نبوی بولوب ثابت بولسه بولمسه مضمون جهتنچه درست وتجربه ایله اثبات ایدلمش بر «حکمت» در. آدم بالاسینه سوزی سبیلی بلا کلوچان، انسان لسانی آرقه سنده تورلی جفالرغه تشوچان در. تیل گناهی سبیلی آدم بالاسی تموغ عداینه لایق بولا، کشینی عیب و قصور برله عیبه و سبیلی اوزی شول عیبه گرتار بولا. بو اش هر قوم و هر ملت طرفندن تجربه برله اثبات ایدلمش قاعده حکمینه کر مشدر. اوز حقیقه، کشی حقیقه غیر مرغوب اشنی سویلاو گاها و جو دینه باعث بولونی اهل تجربه حکایت قیلغانلر. عوام تیلنده ساقلان آمین دیگان ساعتکه توغری کله کور ماسین.

ابن بهلول: لا تنطقن بما کرهت فر بما * عبث اللسان بحادث یکون غیره: لا تمزحن بما کرهت فر بما * ضرب المزاح علیک بالتحقیق.

خلاصه: کشینی بر عیبی برله سویلاو شول عیبک اوزکا کلمکینه یول ویره، مطلوب بولمغان اش برله مزاح ایتو آنک وقوعینه احتمال ویره. پس ضرور بولمغان سوزدن احتراز تیوشلی بولا.

ملا عالم جان البارودی.

تفسير گه دائر

(وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ)

[سورة شوری.]

ترجمه: کوکلرنک ویرنک خلق ایدلولری، آنلرده نشر ایتدیکی حیوانلر، خالق تعالی نك بار لغینه برلگینه قدرت و حکمتینه علامتلر دندر. الله تعالی تلاسه بو حیوانلرنی جیارغه قدر تلیدر. هیئت فنی نك صوگفی کشفلرندن بولغان، کره ارض کبی بعض بولدرلرده طبیعتلرینه مناسب حیوانلر برله مسکون بولووی صوگ زمانلرده معلوم بولغان ایدی. اشبو آیه کریمه ده تدبر ایدلسه، فن جهتلدن صوگفی عصرلرده کشف ایدلگان بر حقیقت نك، موندن مک اوج یوز ویر نیجه سنه لر الک قرآن کریم ده بیان ایدلولوی ظاهر بولوب، قرآن نك فن جهتلدنده معجزه ایکانلگی معلوم بولور. آیه مذکور نك صوگفی جمله سی بو حیوانلرنک کله چک زمانده جیلولری کبی فن جهتلدن هنوز کشف ایدلمگان محقق الوقوع بر حادثه گه ده دلالت قیلا، انسانلرنک کله چکده ینه ترقی ایده چکلر ینه اشاره بولادر.

قرآن کریم فن کتابی بولماسه ده، فنی مسئله لرگه اشاره وتلمیح لر قرآن ده کوب بولغانینی علماء کرام بیان قیلالر. بو حاللر قرآن نك معجزه بولوینه آیورم دلیللر بولادر. قرآن نك نظم و معنالری فصاحت و بلاغته طاقت بشریه نك فوقنده بولووی، مغیباتدن اوتکان و کله چکده گی حادثه لر دن راست خبرلری، لفظ و معنا و جمله لری هر نورلی خطاو تناقضلر دن سلامت بولولری هر برسی قرآن نك

معجزه لکینه مستقل دلیللر بولغان کبی، علم و فننک ترقیسی برله کونبکون کشف ایدلوب تورمقده بولغان مجهول حقیقتلردن قرآنده خبر بیرلووی معجزه لکینه آیورم بر دلیل بولادر. قرآن حکیم قیامتگاچه باقی معجزه بولغانلقدن اعجازی هر عصرده تورلی وجهلردن ظاهر بولوب تور اچقدر.

حضرت علی رضی الله عنه (القرآن ترداد غرایبه ولا تنقضی عجایبه ولا یخلق بکثرة الترداد) دیمش. یعنی قرآننک یاط بولغان سر و حکمتلری همیشه آرتوب تورر، عجیب معنالری بر وقتدهده بتمز توکنمز، بشقه کتابار کبی قرآن کوب استعمال قیلو کوب اوقو برله ایسکرمز، یاگا حالنچه تورر، تدبر تفکر برله اوقولغان صابن یاگا معنالری ظاهر بولور؛ دیمکدر. السید جمال الدین الافغانی نک، - تعبیری گوزل بولماسهده - (القرآن لایزال بکرا) دیمه کی بوگا اشارهدر.

ایضاح: آیه مذکورهده تدبر قیلنغانده مذکور معناغه دلالتی ظاهر بولووی آگلانادر. چونکه «فیهما» ضمیرینه سموات ارضغه بشقه مرجع یوق. «دابه» کلمهسی مطلقا حیوان معناسنده بولغانلغی (والله خلق کل دابه من ماء) آیه کریمه سندن معلوم. بناء علیه آیه مذکوره نک سموات، ارضده حیوانلر بولماقینه دلالتی صریح کبیدر. بو توغریده انوار التزیل تفسیرینه مراجعت ایدلسهده آیه مذکوره نک تیوشنچه تفسیر ایدلمدیکی کورندی: بیضاوی حضرتلری مسببنی سببگه اطلاق قیلندن دابه لفظینی معنای مجازیگه حمل ایدوب حی معناسی برله تفسیر قیلدیغی، بونک برله سموات سکنه سینک فرشته لرگه انحصارینی اشراب ایتدیکنی آگلا دق. حقیقتی ارادهگه مانع بولور دای قرینه بولماغانده لفظنی مجازغه حمل قیلو درست بولماغانلقدن بو تصرفغه بر قرینه کرک بولادر. بو قرینهنی

تحریر قیلغاچ، بیضاوی زمانده غی علم هیئت نظر یه سنیچه اجرام
 سماویه نك حیوانات بر له مسکون بولما دیغی فکری مقبول بو.
 لغافلقدن، اشبو فکر مفسر حضرتلری ایچون دابه نی حقیقتدن صرف
 قیلورغه قرینه بولغاندر دیب اویلا دق. بشقه قرینه کورنمدی.
 لکن قطعیت درجه سینه ایر شه گان نظر یه لر، الفاظ قرآنیه نی
 حقیقتلرندن صرف قیلورغه قرینه بولا آلماسه کرک ایدی. ینیه حی
 دابه نك معنای مجازی سی بولما قیده شبهه لی، چونکه حیوانلر نك حیاتی
 بر له دابه نك معنای تضمینی سی بولغان مشی و حرکت آراسنده علی
 الاطلاق سیبیت و مسیبیت علاقہ سی بولورینه تسلیم ایتمه اوچیلر
 حرکت حیوانات حیاتدن دگل، بلکه اراده و اختیار لرندن متسببدر
 دیگانلر. بوگا کوره حیات، دابه نك سبب بعیدی بلکه ابعدی بولوب
 والادر. بناء علیه حی نی معنای مجازی قیلورلق علاقده بولمیدر.
 بیضاوی حضرتلری آیتی ایکنچی تور لیده توجیه قیلوب
 بو توجیهنده دابه نی اوز معناسنده قالدر وب، حیوانلر نك کره
 ارض غه منحصر بولورلری نظر یه سینی حفظ ایچون ایکنچی تور لی
 تحمل و تکلف اختیار قیلغانی کورنه در: مفسر حضرتلری دابه لفظینی
 حقیقتکه حمل ایتدکن صوڭ «یرده حیوانلر بولسده سماده
 حیوان بولما دقندن فه ماده گی تشیه ضمیری بولغانده، دابه دن معنای
 حقیقی مراد بولماق نیچک درست بولادر» دیولکان سؤ الگه جو ابده
 برنده موجود بولغان حیوانلر فی الجملة ایکنسندده موجود حکمنده
 بولغانلقدن تشیه ضمیرینه مساغ بولور دیمک بولادر، بو تحمل
 بر له دابه ده اوز معناسنده قالوب: اجرام سماویه نك حیوانلر بر له
 مسکون بولوریده لازم بولمیدر. بو توجیهده اجرام نك مسکون
 بولما دیغی فکرینه بنا ایدلگان ضعیف توجیهدر. چونکه بر شیده

موجود بولغان بىر نرسە ياپىر حالنىڭ ايكى شى دە موجود كىي بولماقئ
ايكى شىنىڭ حكما بىر بولۇوى بىرلە مشروطدر. مثلا آياقلىر مزغە
كىگان چىتوكلر ايكى دانە بولسە دە بىر كىشى گە ايكاوئيدە بىر درجە دە
لازم بولغانقندىن بىرىنىڭ استعمال گە ياراماوى ايكىنچى سىندە اسقاط
ايتدكندن چىتوكلر ايكاوئى بىر حكمنده بولادر. بونلرنىڭ بىرسى
بىر تلسە چىتوك ايهسى چىتوگم بىرتلدى دىگان كىي چىتوكلرم بىرتلدى
دئيدە ايتە آادر. چونكە بىرندە بولغان بىرتلق ايكىنچى سىندە دە بار
حكمنده در.

حالبوكە سموات ارض ايكاوئى بىر حكمنده دگلدر. بونىڭ
ايچون اجرام سماوئىه حيو اناتدىن خالى بولغانده (وما بث فيهما من
دابة) تعبئرى درست بولميدر. بىر وكوكلرنىڭ بىرسىندە موجود
بولغان نرسەلر ايكىنچى سىندە دە موجود حكمنده در دىمك البتە قبول
ايدىر لك فكر دگلدر. بو توجيەلرنىڭ ضعيفلىگىنى كورگان صوك آية
كريمەنىڭ ظاهر نچە بولماقئ قرار تابدى. (۱) آية كريمەنىڭ صوكغى
جملهسى بولغان (وهو على جمعهم اذا يشاء قدير) نظم شريفندە تدبئر
قيلدقده اشبو معاللىر ظاهر بولدى؛ «على جمعهم» ضميرنىڭ سموات
وارض غە رجوعندىن بىگرك، (خلق كل دابة من ماء فمنهم من يمشى)
ايتىندە گى «منهم» ضميرى كىي دابه گە رجوعى راجح بولادر. علمائ
كرامنىڭ بيانلرنچە: شرط اداتلرندىن بولغان اذا بىرلە ان آراسىندە
فرق - اذانىڭ مدخولى بولغان جملهنىڭ مضمونى قطعى الوقوع بىر
امر مستقبل بولوب، اننىڭ مدخولى بولغان جمله محتمل الوقوع

[۱] زمخشرى حضرتلرى بىضاوى كىي بىرايكى نورلى توجيە وتحملنى
ذكر صوكىندە سماواتدە حيواناتنىڭ خلوق بولۇلارنى محتمل كورب،
ايتە: ولا يبعد ان يخلق فى السموات حيوانا يمشون فيها مشى الاناس فى الارض
سبحان الذى خلق ما نعلم وما لا نعلم من اصناف الخلق» ديدر. ع. ب.

بولادر، بناءً عليه آية كريمه دن كله چكده ير وكوك سمكنه سينك بر
 زمان اجتماع ايدولرى قطعى بولووى معلوم بولادر، بو ايسه انسان
 حاضرده گى علم ومعرفتن ينه يك كوب درجه ترقى وتكامل ايدوب،
 كله چك بر زمانده بنى بشر برله سگان سما آراسنده مواصله ومخابره
 واسطه لرى اختراع قيلنوغه اشاره بولادر، بونى اويلا دقده كائنا تنك
 سرلر ينى كشف قيلورغه مستعد، نسخه كبرى بولغان انسان حاضر گى
 حالدن ترقى وتعالى ايدو چكى آية كريمه دن مستفاد بولديغى
 ظاهر بولور. والله اعلم بالصواب. محمد نجيب توتارى.

باب الفتوى

آقبارده امام مدرس حميد الله يولداشبايف سؤاللى:
 ۳نجى سؤال: جمعيت خيريه لرده گى صومانى آرتدر وايچون
 بر مقدار فائده ايله برار كشيگه يرووب تورور باء بولميو؟ بعض
 ملالر ملك خاص يوقلغندن ربا بولمى ديلر. بوسوزنك اصلى بارمو؟
 جواب: يلگولى بر فائده برله مثلا صومينه فلانچه تين ديب
 تعيين ايدوب بور چقه يروور باء بولا. چونكه شول فائده اوزى
 ربادر، ملك خاص بولسه ده ملك مشترك بولسه ده بوتورلى معامله،
 ربا بارلغنده شبهه گه اورن يوق. فائده نى تعيين قيلماي برار كشيگه
 سودا قياورغه فائده اور تاغينه ياكه بر اولوشينه ديب بير گانده
 مضار به بولوب درست معامله بولادر، بو وقت مضار بهنك شرطلرن
 رعايه قيلورغه لازم بولور.

۴نجى سؤال: بر محله خلقى عشرلرينك مجموعسن بر فقير گه
 تملك قلوب شول فقير مذکور عشرنك بر مقدارن ملاومؤ ذن گه
 بر مقدارن بيك فقير محتاج كشيگه قالغان بر مقدارن مسجد، مدرسه

فائده سينه تو تسمه عشر لرنى سو استعمالدن ساقلا و نيتى ايله قىلنغان بوش
اش درست بولور مو؟

جواب: درست بولور. رسول الله عليه الصلاة والسلام حضرت تارى
بر دفعه ده يوز حتى ايكى يوز دوه بر كشيگه صدقه قىلديغى ثابت.
فقہ كتابلر نده ده عشر وز كاتنك نصابدن آر تو غنى بر فقير گه بر
دفعه ده بير و نك درستلگى مذکور. تمليك بر دفعه ده بولور غه تيوش.
بر دفعه ده تمليك قىلماي، بلکہ نصاب قدر ليسن بر دفعه ده فالغانلرن
ايكنچى دفعه ده تمليك ايدلگانده صو كغيرى عشر دن كىتمى. چونكه
نصابقه مالك بولغان كشى عشر گه مصرف بولميدىر. بوش و وشده
تصرف ايدلگان عشرنى مسجد مدرسسه گه صرف قىل و نك درستلگنده
خلاف يوق. مگر مذکور فقير كمسنه امين، و سو استعمالدن بعيد
منصف آدم بولمق تيوشدر.

۵ نچى سؤال: زكات و عشر لرنى تمليكسز جمعيت خيريه لر گه
بيرو درست مو؟

جواب: جمهور علما قاشنده واجب صدقه لرنى اوستدن
تشروده تمليك (برر كشيگه ملك لندرو) شرط بولغانلقدن
زكات و عشر لرنى توغرى جمعيت خيريه لر گه تابشرو درست
بولميدىر. جمعيت خيريه نك مصرف بولور داي و كىلى بولوب،
صدقه لرنى او لا شول كشيگه تمليك قىلوب صو كره جمعيت خيريه
صندوقينه تسليم ايدلسه بالاتفاق درست بولادر. تمليك شرط
تو گل ديو چيلار نك سوز نچه توغرى جمعيت خيريه گه تابشرو و ده
درست بولادر. مسئله خلافلى بولغانغه كوره خلافدن چغار ايچون
وكيل واسطه سى بر له جمعيت كه تسليم قىلو احتياط بر له عمل
بولور. بو اختلاف آيه مصارفده (انما الصدقات للفقراء) ده گى
اللفقراء نك لامنده گى اختلافدن ناشيدىر. جمهور بو، لامنى تمليك

ايچون ديگانلرى حالده بعضىر تملك - تصرف ايچون ديگانلار . لام
هر ايكى معنائى محتمل بولدقندن تملك نى اشتراط قطعى بولمى . مجله
نك ۴ نچى جلد ۱۱ نچى ساننده زكات لايحه سنده بو توغرىده
بيان باردر .

۶ نچى سؤال كونك اسسى وقتلر نده قاتنى اش اشله گانده
بر آدم صوصاب رمضان روزهن آچسه ياكه بتونلاى روزه
طوتى يورسه كفارت لازم مو ياكه قضاغنه لازم بولامو ؟

جواب : اسسى وقتلر نده قاتنى و آشغج اشلرده صوصاب روزهن
آچقان ياكه روزه طوتماغان كشى ، روزه ، صحتينه ضرر هلاكتينه
سبب بولور ديب آتق بلوب روزه طوتماغان بولسه صوگندن
قضاغنه لازم بولور . آتق بلميچه ، ضرر بولماغاي ايدى ديب
گمان برله گنه روزهن آچقان بولسه كفارت ده لازم بولور .
فقه كتابلر مزمده مسئله نك بيانى بوروشده در . مونداي اشلرده (استفت
قليك) حديث شريفى مفادنيچه هر كم اوزينك صاف كوگلى راست
وجدانى برله تيكشروب ، كوگلى قايو طرفقه قرار تابسه شونى اختيار
قيلور . لکن مونداي ايندگو عمللرده خصوصاً فرض عبادتلرده كو بسنيچه
آراغه نفس اماره فصيبوب اواره قيلووى هر كم گه معلوم بولغانلقدن
كوگل فتواسن ، نفس تسويلندن آيوروب بلور گه لازم بولور .
يقوق ايسه نفس تسويلن كوگل فتواسى ديب ساتاشوب گناه كار
بولو بيك ممكندر . خصوصاً بوزمانلرده دين امور نده تهاون (بيگلاگه
صايو) عبادتلرده تكاسل (يالقاولق) شايع بولغان .

۷ نچى سؤال : بزنگ باشقرد خلقى اون اون بر اون ايكى ياشلرده
گى قزلرنى كيهوگه بيروب بيرگان يلنوق قزنى كيهوگه قوشه لر
حالبو كه بو وقتده قزلر برده اوسوب يتماى زفاف گه صلاحيتلرى

بولمى. بناء عليه وقتىز بالا تابوب نېچە تورلى آوروغە مبتلا
بولوب ھلاكتكە توشەلر موندای خاتونلردن توغان بالالردە چيرلى
بولالار مېن بو عادتنى ايك ضررلى اش ديب ظن ايتەنن شريعتەزده
اشى یتەمگان قزلرنى عقد قدر لېسى درست بولسەدە زفافكە
صلاحیتی بولماغاندە کیاوگە قوشو حرامدر ديب اويليم. (ولا تلقوا
بایدیکم الى التهلكة) (لا ضرر ولا ضرار فی الاسلام) كبی آیه کریمه
وحدیث شریفلر بوگا دلیل بولسەلر كرك. الاحكام الشرعية فی
الاحوال الشخصية نام کتابدە (لاتسلم الزوجة الصغيرة للزوج حتى
تطبق الوطیء) دېگان سوزدە بار. بو توغرىدە تفصیلا بیانگرنى
اوتنەمز.

جواب: صغیرەنى عقد قدر لېسى درست بولسەدە، زوجگە
تابشرو ایچون زفافگە صلاحیت درجە سینە ایرشوی البتە شرطدر.
بو درجەگە ایرشمگان قزنى زوجگە تابشرو ظلم بولغانلقدن درست
بولمیدر. بو صلاحیت مملکتلرنك طبیعت و هواسینە قاراب تورلیچە
تقدیر ایدالغان. مملکتەز نظامندە بو صلاحیت قزنىك اون آلتى یاشى
طولووی برلە (قققاسیە بو نظامدن مستثنا) تعیین ایدلوب، شوندن
کم یاشدەگی قزنى تزویج صحتكە ضررلى بولووینە طبییلرنك
اتفاقی برلە قرار قیلنغان، بو نظام طبییلرنك قرارى برلە توزالغان
نظامدر. برجهتدن طبی بولغان بو مسئلهدە طبییلرنك قرارى شرعا
معتبر بولوب، مخالفت درست بولمى. بناء عليه اشبو یاشگە یتەمگان
قزنى زوجگە تابشرو هم شرعا هم نظاما ممنوع بولادر. ائمدى
شرعا و عقلا موندای ضررغە وسیلە بولغان عقددە درست بولما-
دقندن، بوتورلى غیر مشروع عقدلرنى اصلندن بتررگە یعنی سن
محدودگە ایرشمگان قزلرنى عقد قیلو عاده بضررەسن مطلقا منع و دفع
قیلورغە لازم بولور. بونك یولى بیک آساندر.

فقہ کتابلرنده قر نك بلاغتی اون اون ایکی یاشلر برله تقدیر
ایدلوی نماز روزہ کی تکالیف حقندہ بولور غہ تیوش. ز فاف گہ
صلاحیت مغناسندہ دیب آگلار غہ یار امار. یا ایسه اسسنی اقلیملر گہ
مخصوص بر قاعدہ بولوب، عمومی بولماسقہ تیوشدر. بزدهده
عادت خلافچه بر قر اون ایکی یاشلرنده ز فاف گہ صلاحیت درجه
سینه یتہ قالسه، بو حال فلتات طبیعتدن بولوب قاعدہ حکمن آلماسقہ
کرك. الحاصل ز فاف گہ صلاحیتسز قر لرنی زوج گہ تابشرو
محض ظلم بولغانلقدن حرام بولادر و بو گنا وسیله بولغان عقدنی ده منع
ایدر گہ تیوشدر.

بودر جهدهگی قر لرنی عقد ایتمکان ملالر نظاما عیبلی بولدقلری
کی شرعاده. نظامنی ممکن قدر رعایه شرعا لازم بولدقندن
مدهو ملردر.

نجیب توننتاری.

عالمجان حضرتنك جمعہ درسلرندن

استاذ عالمجان حضرتلری کوب زماندن بیرلی هر جمعہ
کوننده مسجده و عظم سویلهب کیلهدر. وعظلمری خلقمز ایچون
بیک فائدهلی و ایک کرکلی بابلردن بولادر. عالمجان حضرت قولینه
کتاب طوتسهده لکن اول کتابدن برر سوزنی بر آیت یا حدیثنی
اوقوب شوگار دائر سوزلرنی کوکلندن سویلیدر. چن وعظده
شول روشده کوکلدن سویلاو بولادر.

بو وعظلم هر کم ایچون بیک مهم بولغانلقدن فائدهسی عام
بولسون ایچون مجلهده درج قیلوب بارونی تیوشلی تابدیق، او
زندن مساعده آلوب اوتکان جمعده اغزنندن ایشتلگان سوز
لرنی بو اورنغه درج قیلدیق:

محمد نجیب توننتاری.

الله تعالى قرآنك كوب اورننده يتيملر حقنده نيچك معامله قىلور غه تيوشلگىنى بلدره در (*) بر آيتده رسول الله غه خطاب قىلوب ويسئلونك عن اليتامى قل اصلاح لهم خير آية كريمه مى برله يتيملر نك دينى و دنياوى حاللرن توزه تر گه دين و دنيا لرن، اوزلرى ساقلارلق حالگه كلتر رگه تيوشلگىنى آڭلاتادر. يعنى: سندن (رسول الله دن) يتيملر حقنده صورار لر آنلر غه اينكل يتيملر نك حاللرن توزه تمك ايك يبخشى ثوابلى اش ديب وان تخالطوهم فاخوانكم فى الدين اگر آنلر برله فاتشسه كز دين ده قرداش لر كز در آنلر غه قرداشلر قىلغان معامله نى قىلو كز.

يتيم آتاسز تربيه چيسز كمنه بولادر. حتى براگونك آتاسى آتاسى بولوبده تربيه گه كو چلرى يتماسه بوده حكما يتيم بولادر. مونه شونداى تربيه چيسز يتيملرنى اصلاح قىلو لازم، بتون جماعت اوستينه فرض كفايه بولادر. مثلا مسلمانلر آراسندن بر كمنه وفات بولسه آنك جنازه سن او قومق دفن قىلمق بتون مسلمانلر اوستينه فرض كفايه بولوب آرالرن دن بر آز كشىلر بو فرضنى اوتاسه لر بشقه لر اوستندن توشه در. اگر برسیده اوتاماسه بو كشى نى جنازه سنر يبارسه لر بتون جماعت گناھلى بولادر. شونك كى مسلمان جماعه سى آراسنده بر يتيم تربيه چيسز قالسه آنك حالينى اصلاح قىلماق بتون جماعه اوستينه يوكلانادر. آرالرن دن بر آز كشىلر بو يتيمنى تربيه قىلسه لر بشقه لر اوستندن توشار برسیده تربيه قىلماسه بارده گناھلى بولور. بو اصلاح نيچك بولا. يتيم بالانى اصلاح كچك نه وقتدن ادب و اخلاق غه عادتلندرو علم او گره تو آنى كله چكده جماعه نك بر يبخشى اعضاسى قىلورلق ايتوب حاضرلاو بولادر.

[*] ۱ نچى جلد ۹ نچى سان ۱۲ نچى سان، ۲ نچى جلد ۲ نچى سان، ۱۱ نچى سان

مجله لرده بو حقهده يبخشى بيانلر بار.

اۋل زمانلاردا اسلام يورتلاردا يتيملار ايچون مخصوص
 تربيە خانەلەر (دارالايتملەر) بولغان، بو وقتدا بلكە باردر، بزم
 روسيەدە دە عمومي دارالايتملەر، يتيملرنىڭ ماللىرىنى ساقلاشقا،
 وصييلەر حالين قارارغا يېلگولانگان (سېر وتسكى صودا اسمندە)
 مخصوص مؤسسەلەر بار. بىز (مىسلمانلار) نىڭ اوز آرامزده يتيملار
 ايچون مخصوص ايتورلك بىر نرسە مزده يوق. شونىڭ ايچون بو
 اش عموما جماعت اوستىنە يوكلنەدر. يتيملرنى وصىغا تابشارسە
 دە جماعت هماندە وصىنىڭ حالندن خىر دار بولوب توررغا كرك
 بولادر. يتيمنىڭ تربيە سندنە قصور يوقمو يىخشى تربيە قىلامو بار سندنە
 بلوب توررغا كرك بولادر.

يتم بالانى اورنى بىرلە بالانىڭ طبيعتىنە قاراب تعزىر بىرلە دە
 تربيە قىلورغا كرك بولا. لىكىن تعزىرنىڭ درجەسى كوب بعض
 بالاغە كوز بىرلە قاتى قاراودە تعزىر بولا. قايسىلار ينە تىببە كفايە بولا.
 بولار اورنى بىرلە بولغاندە يتىمنى قهرلاو بولمى بلكە مەرھمت
 بولادر. لىكىن تعزىر آچو وقتندە بولماسقا كرك چونكى تعزىر
 قىلو جزا و حكم در حكمىنى آچو وقتندە قىلورغا درست تو گل
 رسول الله آچولى وقتندە حكم قىلماغىز دىب نەي قىلغان. آچو
 وقتندە كىشىنىڭ عقلى آچو ويىنە مغلوب بولا. حكم ايچون عقلنىڭ
 معتدل وقتى كركدر.

بالا تربيە سندنە كرك يتم كرك غىر يتم بىك دقت قىلورغا
 كرك بالانى تربيە قىلام دىب آثار هر تىلاگان نرسە سن بىرورگە
 يارامى. وقتلى وقتسىز آشاتو اچرتو تىوشسىز يورتو بالانى
 بوزو بولا. اصلاح بولمىدر. بالانىڭ توزالوىنە نىدر كرك
 شونى بالا حقندە يورترگە كرك بولادر.

ينه الله تعالى وابتلوا اليتامى حتى اذا بلغوا النكاح فان آنستم منهم
رشدا فادفعوا اليهم اموالهم (نساء ۵ آيت) ديب بيور هدر.

يتيم لرنى شول ره ورشده تربيه قيلغاچده همان آنلرنى بالغ
بولغانچه امتحان قىلوب (حاللرن صواب) توررغه قوشادر. اگر
آنلردن فهم ورشد (مالنى ساقلاب يبخشى معيشت ايدرلك حال)
سيزسه گز ماللرينى اوزلرينه بير گز ديدر. بو ايسه بتون مسلمان
جماعه سينه خطابدر. بالالار بلوغ در جه سينه اير شو بده مال ساقلارلق،
اسرافدن يراق بولورلق در جه گه اير شماسه لر ماللارينى قوللارينه
ويرماينچه آنلار اوستينه بر قيم (پوپو چيتل) قويمق، هر بر اشينى
آنك آرقىلى اوتامك لازمدر. اكثر علماء ومجتهدلرنك آكلولارينه
كور ه «فان آنستم منهم رشدا فادفعوا اليهم اموالهم» جمله شريفه سينك
مفهومى رشد حاصل بولمادقده ماللارينى قوللارينه تابشوماكز ديمك
بولوب اشبو مفهوم اعتبار ايدلوب فتوى ايچون قبول ايدلمش
باب الحجر بيانينه كوره عقل وحكمتكه موافق تابولمش و اصول
اقتصادنى رعايه ايتكان دولتلر ومملكتلر طرفلرندن قانون حكمنه
درج ايدلمشدر. بزك دولت روسيه قانوننده هم اشبو حكمت رعايه
ايدلهدر. بر كمسنه نك تيوشنچه مالينى ساقلاى آماوى اثبات ايدلسه
تصرفدن منع ايدله كرك ويراغى ايچون بر ناظر وقيم تعيين ايدله
شول يول برله آگا خير خواهلق قيلنهدر.

مالنى ساقلارغه تيوشلى چه تصرف قىلورغه صلاحيتى بولماغان
كشى گه گرچه بالغ بولسهده، مالنى تابشوماسقه همان وصى قولنده
طوتارغه تيوش ديدك.

لكن ناظرلر ووصى غه تابشوماچده مسلمانلر اش بتدى ديب
طنچلاب تورماسقه كرك. ناظرنك ووصينكده حالن كوزه توب

توررغە كرك. وصى يتيمنىڭ مالينە تيوشنىچە تصرف قىلامو خىيانت قىلىمىو شولارنى قاراب تورماق لازم بولا.

هر كم بالاسىنى كچككەنەن يىخشى تىرىيە قىلۇب اوسدرك مال قدرن بلورغە عادتلندرك آقچەغە مەجىت قىلدرك مق تيوش بولا. بربالا تيوشلى تىرىيە كورمى اوسسە بار دولتن تلف قىلۇب بترسە مالن ساقلى آلماسە بتون خلقغە جفا ويوك بولۇب قالادر. يىخشى تىرىيە كورۇب اوسكان بالاملتنك يىخشى اعضاسى بولۇب بتون خلقغە فايدەلى بولادر. شونك ايچون نسب قرداشى بولماغانلر نىدە بىرنك نى اشمز بار نى بولسەدە اوزى كورر ديورگە يارامى. بتون خلق تىرىيەسز بالا بىرلە ضررلنەدر. شونك ايچون الله تعالى بونلرغە دين قرداشى دىب معاملە قىلگنر دىدر. دين قرداشى نسب قرداشندن آرتوق بولادر.

مالغە آقچەغە مەجىت قىلو بىرلە سارانلقغە عادتلنماس بلكە اقتصادغە عادتلنور. بالانى اقتصادغە واشكە اوگرەتورگە كرك باى بالاسى بولسەدە مال كۇب قالوردى بولسەدە كشىگە خدمتگە بىرورگە كرك. خدمت قىلۇب آقچەنك نىچك چىتون تابولغانن بلسون آقچە قدرن بلور. بو زماندە بشقە ملت لردە نىندى زور بايلردە بالالرن خدمتكە بىرلر بو تىرىيە بولادر. باى بىچە بولۇب اىركەلنوب اوسكان بالا مالنك آقچەنك قدرن بلمى ارم ايتوب اسراف قىلۇب صوگننر فقيرلككە قالادر. بونداى لرنى كۇب كوردك. بالانى كچككەنەن يوقبار نرسە آلورغە كانفېت پىراننىك شىكلى نرسەلرگە فرقتىماسقە كرك. بولار باردە بالانى بوزو بولادر. اصلاح بولمىدر.

علم السیر و المغازی

۴ و ۵ نچی سانلردن صوک

ابن شهاب الزهري حضرتلری.

جمال ذی الارض کانوا فی الحیاة وهم

بعد الممات جمال الکتب و السیر

ابو بکر محمد بن مسلم، زانک ضمی و هانک سکونیله (زهرة بن کلاب) که منسوب اولوب قریش قبیلله سندن در. رسول الله نك آناسی حضرت آمنة ده بو قبیلله گه منسوب ایدی. ابن شهاب حضرتلری محدثین و فقهانک اک بیو کلرندن اولوب علوم شرعیه ده مشار بالبنان ایدی. اصحاب کرامدن اون قدر ذواتغه ایرشوب آنلردن علم حدیث استماع ایدو شرفینه نائل اولمشدر. اوزندن ده تابعین و تبع تابعین نك ایک بیوک عالملرندن مالک، اوزاعی، سفیان الثوری، ابن عینیه کییلر علم حدیث و باشقه مسائل شرعیه اخذ و تعلم ایتدیلر. علم مجلسلارنده اسمی احترام ایله ذکر اولنور ایدی. خلیفه عمر بن عبدالعزیز «بو کون علوم شرعیه ده ابن شهابدن اعلم کمسه یوقدر، آنک فتو اسینه ایارک، آنک اجتهادیلله عامل اولوک» دیه هر طرفه فرمانلر کوندورمش ایدی. فقهادن عمرو بن دینار حضرتلری زهري نك مدحنی تکرار ایشتكاج: بوزهری کمدر؟ بو قدر مدح ایتاسن؟ من ابن عباس و ابن عمر گه یولقوب آنلردن حدیث او گره ندم و آنارغه یولقوب برلن مشرف بولدوم. زهري نیچون میندن افضل اولسون» دیر ایدی. بر وقت زهري نك مکه گه کیلدی ایشد لگاج، ابن دینار یارانلرندن اوزینی زهري یانینه ایلتوب قویولرینی اوتنمش. (اوز-ینک آیاقلرینه بر آفت ایرشدکی سببلی یورودن عاجز ایدی) یارانلری ایکنچی کیچنی کیلوب آغاج زهري نیچک تابدکن دیه

سور مشلر . ابن دينار ده: «والله هیچ وقت بو قریشی کبی عالم کور مدم، دیدی.

فقهاء سبعه نك معلومات فقهیه سننی حافظه سیننه آلمش ایدی:

کتابلری کوب بولوب کیچه و کندز ده شول کتابلرنی مطالعه قیلوب وقت کیچرر ایدی.

خاتونی بو حالندن یزار اولوب، ایرینه خطابا: «سنک بو کتابلرک، بنم اوستمه اوچ کوندهش آلو و کندن ده کو چره کدر» دیمش. خلقی کیک، مجلسی خوش، ظریف سوزلی بر آدم ایدی.

بر کون هشام بن عبدالملک نك مجلسینه ابن شهاب و عبد الله بن ذکوان حاضر اولمشلر. سوز آراسنده هشام: اهل مدینه نك وظیفه سینه وقت چغار، دییه سوردی ابن شهاب: «بلمیم» دیدی.

صوخره عبدالله بن ذکواندن سور اغاچ، اول: «محرم ده» دیه جواب بیردی. هشام زهریگه: «ای ابو بکر! بو علمنی بو کون مجلسم زده اوگر اندوکز» دیدکده زهری: «امیر المؤمنین نك مجلسی محل علم محل استفاددر، بلمگان شیلر مننی مجلسک زده اوگر انساک عجبمی اولور؟» دیدی. زهری نك ایکنچی باباسی عبدالله بن شهاب مکه مشرکاری برله بدر صوغشینه حاضر بولغان ایدی. بر کون زهریدن: «باباکز بدر ده بولدیمی» دیه صور ادقلرنده «بلی بولدی لکن تگی طرفده اولدی» دیه جواب ویرمش. مشار الیه حضر تلری علی الاصح ۷۲ یا شلرنده رمضان ۱۷ ده سه شنبه کیچ ۱۲۴ سنه هجریده حجاز برله فلسطین حدونده شعب برله بدا آراسنده ادهمی اسملی خو طرنده بر روایتده «نعف» قریه سنده اوز یورتنده وفات ایدوب شول تیره ده دفن ایدلدی. وفاتندن صوک کوب علماء مغموم اولوب کوب مرثیه لر سو یلمشلر.

(آخری بار)

مدرسه محمدیه معلملرندن: یعقوب آدوتی

اسلام ظہور ایتکان محیطنک سویہ

اجتماعیہ و فکر یہ سی (*)

(۸ نچی ساندن ما بعد)

ئلكدن بیرلی قبیله لر، کاروانلر، قافلہ لر؛ دولقن آراسنده چایقالغان کیمہ لر توسلی، شوشی قوم دینگزلرنده طولاشالر ایدی. عائله لر دن، کوچمه قبیله لر دن متشکل عربستان خلقینک کویبی، بحر احمر ساحل لرنده تور، آز وقت تاتو تور دقلری حالده اکثر یا بر بر سی برله صوغشا، استقلال، حریت ساقلاو توغریسنده بوتون کوچن صرف ایتہ ایدی.

بعض وقت، بای، سانلری کوب، صوغشده اوستا قبیله لر بر بر سی برله برگوب کچکنه قبیله لرنی قول آستلرینه آلا، فقط اوز اقلامی، برکگان قبیله لر قارا قارشی صوغشرغه توتونا، صوغش لریده هر ایکی قبیله نک فلاکتی برله نتیجه لهنه ایدی. تصادف قیلندن حاصل بولغان بر قبیله نک ایگنچی قبیله گه ایتکان نفوذیده، نق بر اساسکه بنا ایتلمه گانلکدن اوز افغه بارمی، دائمی صوغش لرن بر سینک نتیجه سنده غائب بولا ایدی. قبیله لر نک بر گووندن توغان کچکنه جمهو ریتلر آراسنده غی دائمی نزاع، عربستان صحرالرن آل قانلرغه بویبی، اورتالقنک آستن اوستکه کیتره، قای بر قبیله لرنی تمام منقرض ایتہ ایدی. نه بر رئیس دینی، نه بر حکومت، نه بر مجلس ملی، تله سه نی اشله ب یورگان عرب قبیله لرینه، مجبوری بر قانون قویماغان ایدی. چونکه، آرالرنده بوندی قوت یوق بولوب برکگان هیئتلر، رئیس سز، مرکز سز، یالغز اوزلرینه خاص، عجیب برتورلی جههوریتدن عبارت ایدی.

جههوریتلر کچکنه قبیله لر دن یاصالا، میراث طریقچه ریاست

[*] م. شمس الدین اثرندن اقتباس.

كسب ايتكان قبيله شيخلىرى، زور جمهوريت مالک بولغان نفوذگه
 - عادت بويىچە - آرتقى برله مالک بولا ايدى. قبيله شيخىنىڭ
 صورت مطلقەدە مالک بولغان شوشى نفوذى، آرماز تعدىلگە،
 بشقەلرنىڭ اشتراكىنەدە اوچرى ايدى. قبيله دەگى عقللى تانولغان قارىلار،
 بايلار، صوغشەدە شەرت تابقان قەرمانىلار، فصاحت، بلاغىلرى برله
 ممتاز شاعرلار، الحاصل قبيله اچىندە آزىمى، كۆبىمى اعتبارى بارەر
 شەخس، شيخنىڭ چادرىدە مجلس ياصاب قبيله گە عائد اشلىرىنى مەدا-
 كره ايتە وقرار ايتلگان مسئەلەلرنى عملگە قويما ايدى. آرا لرنىدە
 كىتابلىرى، يازلوب قويلغان قانۇنلارنى بولماسەدە هر كىمنىڭ كۆكلەندە
 گى عنەتات ملىه وەر تۇرلى تەرضىدن ساقلانا تۇرغان عادات
 قومىيە، يازلغان قانۇن و نىظام لردن آرتغراق نفوذلى ايدى. عربلردن
 هر قبيله بابالرنىڭ اسمى برله يورتلە، سياست توغرىسىندە نى
 درجە حر بولسە، دىن خصوصەندەدە شول درجە حر ماتاشا،
 بعضلىرى صنملىرگە، قاي برلىرى قوياش، آي، يولدىز لرغە عبادت
 ايتە ايدى.

بر قسىمى وقات بولغان انساننىڭ مەنگىگە فانى بولۇون اعتقاد
 ايتدىكى حالدە، «تەناسخ» برله قائل بولۇچىلار دە بار ايدى.
 قبيلەدن برسى اولگاچ، ترك حالندە ايك ياراتقان دەوہ ياخود
 آطن قبرى يانينە بەيلەب، بىچارە حيواننى آچغوب اولگانچە شونندە
 توتۇچىلار، بولاي ايتۇدن اولگان آدمگە، كىتكان عالمندە آتلانار
 چق نرسە حاضر بولا، اعتقادندە بولۇچىلار دە يوق توگل ايدى.
 عربلار، قبرستاندە قايغىلى حالدە قىچقروب اوتورا تۇرغان بر نوع
 صحرا بايغوشلارن اولگان كىشىلرنىڭ روحى دىب اعتقاد ايتە، كۆبىسى
 آغاچدن، طاشدن ياصالغان صنملىرگە عبادت ايتدىكى حالدە، حدود

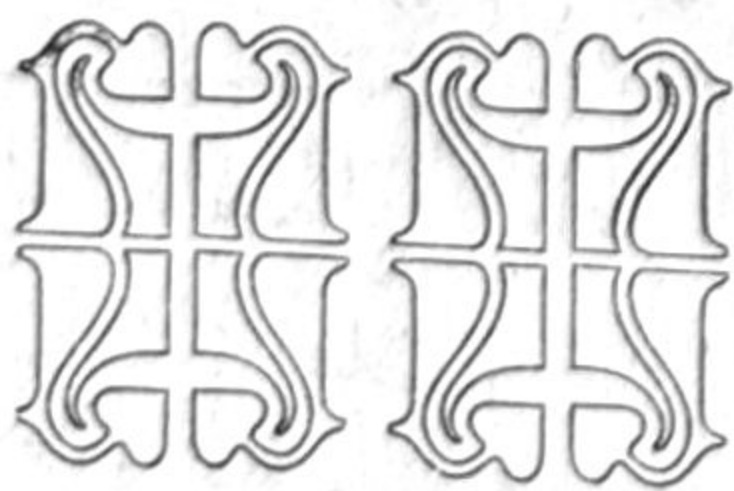
بوینده یورگان قبیله لرنک ساده دیناری کورشی قوملرنک دینلری برله ده آر الاشایدی مثلاً قبیله لردن بعضسینک معتقداتی آراسنده، ایران، روما، یونان، یهود خرافه لرینده اوچرالا ایدی.

هر شیخ، قبیله کشیلری، اوزینک قیلرینک حاکم مطلق سانالا، وحشیانه بر عادت، فقیر عائله لرگه، قز بالالرنی تری کیلش قبرگه کومو حقن بیره ایدی.

عربلر ده صوغش، جدال، عادی اشلردن سانالا، بر تحقیر، قاتی بر معامله کوب وقت «قتل» گه سبب بولا، قتل جزاسیده دیت یا خودینه قتل بولو شرط ایتله ایدی. قاننی قان برله قایتارمق قانون توسلی ساقلانا. اوج آلو ایك مقدس وظیفه دن سانالا ایدی.

اورلانغان بر قز، صویلغان بر آط، دهوه، دیتی توله نمگان بر قتل، بر قان دعواسی، ایکی قبیله آراسنده غی نیچه یلرغه صو-زلغان صوغش لرغه سبب بولا، نتیجه ده هر ایکی قبیله اشدن چغا، اگر بو صوغشقه متفق قبیله لرده قوشلسه بوتون عربستان قان دریاسینه بیلنه ایدی. شولای بولسه ده عربلر ده، بعض خصوصده ایس کیتکیج عالی صفتلر ده بار ایدی. مثلاً: مسافر لر، اشانماسلق درجه ده حرمت ایتله، قبیله اچندن بره و گه صیونغان دشمنغه تعدی ایتمه و، اول قبیله طرفندن فرض توسلی ساقلانا ایدی.

علی - حبیب.

عرب تلى هم معلقات عشر اصحابى

باشى ۱ - ۳ - ۴ - ۵ - ۶ - ۷ - ۸ نچى سانلر ده.

جاهلى (۱) شاعرلر نك طبقه لرى هم طبقه جهتندن تقسيم.

يوغار يده هر قبيله دن كويى شاعرلر كياگانن اجمالى صورتده
 گمه ذكر ايتكان - ساناغان - ايدك. بو اورنده آلارنى طبقه لرغه
 بولهرگه كر شامز. شاعرلرنى طبقه لرغه بولوده خيلى مشكلك باردور.
 اسلام مدنيتى نك بر نچى عصر نده مسلمانلر دن بر نيچه اديبلر
 بواشكه شروع ايتوب بعضلر شاعر نك شعرلر نده بولغان شعرية
 قومسینه قاراب، يعنى ياخشيلغى، ناچار لغى اعتبارى بلهن: شاعر
 خنديد، شاعر مفلق، شاعر، شعور اسملر نده دورت قسمگه بولمشلر.
 شاعر خنديد - اوزينك انشاد ايتكان شعرلرى ياخشى بولو
 اوستينه، باشقه لر نكده ياخشى شعرلر نكده انتخاب ايتوب روايت
 ايتوچى. شاعر مفلق - شعرلر نده شعرية قوتلى بولوب، باشقه لر دن
 شعر روايت - نقل ايتماوچى. شاعر - شاعر خنديد بلهن شاعر
 مفلق دن توبان اما شعور وردن اوستون بولغان شاعر در. شعور -
 ايك توبان طبقه. بعضلر - قصيده اعتبارى بلهن، يعنى شاعر نك نيندى
 قصيده سى بلهن شهرت كسب ايتوينه قاراب بولمشار. جاهليتده گى
 قصيده لر نى: «معلقات، مجهرات، منتقيات، مذهبات، مراثى، مشوبات،
 ملحات» اسملر نده يدى قسمگه بولوب هر قسمده يديشه ر (تقرىبا)

[۱] زمان اعتبارى بلهن شاعرلر - جاهلى، مخضرمى، اسلامى اسملرى
 بلهن اوچ قسمگه بولنهدر. جاهلى: اسلامغه قدرى بولغان شاعر. مخضرمى:
 جاهليتده يتوشوب اسلامغه ايرشمش شاعر در. اسلامى: اسلام كياگانچ
 يتوشكان شاعر در.

شَاءَ نَكَ قَصِيدَهُ لَرَيْنِ مَقْبُولِ سَانَاغَانَلَرِ (۲). بو اورنده بو قصیده لَرِنَكْ
صاحب لَرَيْنِ (قایسی قبیله دن ایکانن هم وطن لَرَيْنِ کو رساتوب) سانیمز. (۱)

۱ - اصحاب معلقات (۳)

شاعر نك اسمی	قبیله سی	وطني
امرؤ القیس	كندہ	نجد
زھیر بن ابی سلمیٰ	مازن	نجد
نابغة الذبیانی	ذبیان	حجاز
أعشى	بكر	نجد
لبيد بن ربيعة	عامر	عراق
عمرو بن كلثوم	تغلب	»
طرفة بن العبد	بكر	بحرین
عترة العبسی	عبس	نجد

۲ - اصحاب مجهرات

عبید بن الابریص	أسد	نجد
عدی بن زید	عبادی	جیره
بشر بن ابی حازم	أسد	نجد
أمیه بن ابی الصلت	ثقیف	طائف
خداش بن زھیر	عامر	نجد
نمر بن تَوْلَب	عُكل	»

(۱) بعضیلری خلقاء امویہ زمانده غی شاعر لَر دندره.

[۲] بو تقسیم «جمهرة اشعار العرب» مؤلفی ابوزید القرشی تقسیمیدر.

[۳] زودنی هم غلابینی حضرتلری معلقه صاحب لَر دن اون کشینی سانیلر.

مینده اوننی ساناباچقمن.

٣ - اصحاب منتقيات

عراق	بكر	مسيب بن علس
نجد	ضبيعه	مرفش الاصغر
بحرين	»	مقلمس
نجد	عبس	عروة بن الورد
نجد	تغلب	مهاهل بن ربيعة
»	جشم	دريد بن الصمة
حجاز	هذيل	متخل الهذلي

٤ - اصحاب مذهبات

يثرب	انصار	حسان بن ثابت
»	»	عبدالله بن رواحه
»	»	مالك بن العجلان
»	»	قيس بن الخطيم
»	»	أحيحة بن الجلاح
»	»	ابو قيس بن الأسلت
»	»	عمرو بن امرئ القيس

٥ - اصحاب مراثي

حجاز	هذيل	ابو ذؤيب الهذلي
	غنى	محمد بن كعب الغنوي
نجد	باهله	أعشى باهله
	حمير	علقمة الحميري

نجد	طی	ابو زبید الطائی
یمن	یربوع	تمیم بن نویره
عراق	تمیم	مالک بن الریب

۶ - اصحاب مشوبات

نجد	جعده	نابعه جعدہ
نجد	مازن	کعب بن زہیر
عراق	تغلب	قطامی
نجد	عبس	حطینہ
حجاز	ذبیان	شماخ بن ضرار
نجد	باہلہ	عسرو بن احمر
		تمیم بن مقبل

۷ - اصحاب ملحمات

عراق	تمیم	فوزدق
»	»	جریر
»	تغلب	أخطل
حجاز	ہوازن	عبید الراعی
»	عدی	ذوالرمہ
»	مضر	کمیت
نجد	طی	طرماح بن حکیم

(آخری بار)

مدرسہ محمدیہ معلمین ندن: زکی اور ازایبی

حکمتی سوزلر و عبرتلی واقعهلر

۱ عملرنک فضیلتلیرگی نفسکنی آنکار کو چلهب قوشقان
عملگدر. (اش نيقدر بيوك بولسه نفس شول نسبتده اول خیر لو
اشکه قارشوچیدر)

۲ توشکان مشقتلرکدن صبرک قوتقارماسه، بور چلوونک
چدامسر لغک سینی هلاک ایتەر.

۳ بره و تهمتکه توشورور دای اور نلرده حاضر بولسا، اوزی
حقنده سوژن ایدوچیلرنی شلته قیلماسون.

۴ ریاستنک قورالی کیگ کو کراکلی بولور.
۵ آدمرايله شویله معامله ایتوگز که، اولگانگز و قنده صاغنوب
یغلارلق اولسون، حیاتکزده آنلر سزدن آیرلوب تورور غه
طاقت ایته آلماسونلر.

۶ بعض عالمرنک جهالتلری هلاک لک لرینه سبب بولدی، بولغان
قدر علملری فائده ایتمادی.

۷ توغری عقل سلامت گوده در.

(علی کرم الله و جهه)

۸ هرشی کچوک بولوب باشلانورده صوخره زور ایور مگر
قاییغی، چونکه قاییغی باشده زور بولسه ده صبر برلن آقرونلاب کچره یه
بارادر.

۹ ادبکه باشقه هر نرسه کو بایگان و آرتقان صایون اوچوز-
لانور، اما ادب ایسه آرتقان صایون بهالنور.

(نصر بن سیار)

ادارہ دن:

احمد شاہ احمف، حبیب الرحمن حسنف، شاکر جان ابراہیمف،
سیف اللہ حضرت نلر گہ: آدر یسلر گز یوقالدغی سبیلی سز گہ مجلہ
یبارلمی تورادر. تیزلکدہ آدر یسلر گزنی کوندر سہ گز ایدی

بعض کمسہلر ادارہ گہ: بز گہ فلان قدر مجلہ کامدی دیوب،
نیچہ نیچی سانلار کر کلکینی بیان ایتمانیچہ، خط یبارلمی. ادارہ گہ
اول سانلار آچق معلوم بولمدقندن مجلہ یبارلمی قالادر. بناء علیہ
محترم مشتریلردن، ادارہ گہ خط یازغان وقتدہ، کلمگان سانلرنی
آچق بیان ایتمکارینی اوتنہ مز.

۸ نیچی ساننک تصحیح جدولی

صواب	خطا	یول	بیت
سدوس	سُدوس	۷	۲۴۱
ابی سلمی	ابی سلمی	۶	۲۴۲
عبد القیس	عبد القیس	۹	۲۴۲
مہا بہار اتہ	مہا براتہ	۱۰	۲۴۴
ابو سلمی	ابو سلمی	۱۴	۲۴۵

قزاند، ۱۵ كوند، بر چغا تورغان دینی، ادبی، علمی

الدین و الادب

مجله سینہ ۱۳۳۳ سنہ ایچون مشتری دفتر آچق.

آبونہسی اولگیچہ	بر یلق	۲ صوم
یارم یلق	۱	۵۰ تین
نسخہسی	—	۱۵ تین

ادارہ گہ یبار لہ چک خط آبونہ غزیتہ و مجلہ لر بو آدریس بر لہ
یبار لور:

Казань,

Мулла Галимджану Галъеву